

A

kovácmesterség és a „Rumikovácsok” Ászáron

A fém megmunkálásának a története a Föld népeinél nem egyenlő mértékben fejlődött. I. E. 3000 egyes keleti népek már készítettek vastárgyakat. 4500 évvel később Amerikában az őslakosok nem is ismerték a fémeket. A vasgyártás ókori csodálatos emléke a delphoi templomnál álló kb. 6 tonnás vasoszlop- ma is rejtély, hogy gépesítés nélkül, hogy kerülhetett oda. A rómaiak, később a középkor harcos népei is kovácsolással állították elő fegyvereiket.

Magyarországon az első kovácsoltvas nyomot a Balaton környékén feltárt kb.2000 éves kelta eredetű korcsolya-penge jelentette.

A 18. század végéig a mesterséget a céhet képviselték- ezen időszak alatt fejlődött legnagyobbat a mesterség művészeti szinten. Kapuk, rácszatok, vértzetek, fegyverekben csúcsosodott ki.

A céhszervezet eltörlése után a kovács és vasipar szabad gyakorlása lehetővé vált és egyre erősödni kezdett. A kézi kovácmesterség mellett ugyanakkor a gyárszerű kovácsipar is fejlődésnek indult.

A XIX. század 2. felében ez egyedi kézi darabok kovácsolására merült fel egyre nagyobb igény. Napjainkban egyre gyakrabban kell visszanyúlni a gépi és kézi kovácsolás során, a régi darabok megformálásakor az ezer éves mesterfogásokhoz.

A vas csodálatos anyag – sokszínű és nagyon sok mindenre használható: Díszíteni, szépíteni, dolgozni lehet vele, de szűrni, vágni is.

A vasról egy egész korszakot neveztek el az ókori görögöknek saját kovácsistenük volt. Héphaisztosz a sánta kovácsisten akinek templomot is emeltek. A rómaiaknál gladiátorküzdelmek végén a vesztesre mondták ki a vas- bele a vasat szót.

A kovácsolás lehet kézi és a gépi is, és kialakult nagyon sok válfaja az évszázadok során: a fegyverkovácsolás, a patkolókovácsolás, a szerszámkovácsolás

Egyszer néhány évvel ezelőtt házfelújítás közben, egy réges-régi favésetre leltünk a padláson. Hosszú-hosszú évekre visszanyúlóan a Rumi család történetének jelentős dátumait örökítette meg ez a fadarab. Talán egy szekrény ajtaja lehetett, talán egy asztal lapja.....Ki tudja?! Mit ahogy azt is ki írta fel és miért. Egy biztos egy tradicionális kovácsfamilia életének sarkalatos dátumait örökítette meg. Ő maga sem gondolta volna – bár lehet, hogy éppen ez volt a célja vele, hogy sok-sok évvel később az elmúlt századokról vajmi keveset tudó, mindössze a történelem könyvekre támaszkodó utókor számára ez támpontot jelenthet majd, hogy családjá történetében könnyebben eligazodhasson.

Mint említettem a Rumi család hagyományosan kovács-család és a ma Győr-Moson-Sopron megye területén fekvő Lázi településről származott. Ott élt és dolgozott Rumi Péter, annak a Rumi Jánosnak az édesapja aki 1883-ban jött Ászárra.

Rumi János 1863-ban született Lázin és 1883-ig ott is élt és dolgozott. Ám egy hatalmas tűzvész miatt elveszítette megélhetését és mindenét,

így elindult munkát keresni egyetlen egy zsák ruhával a vállán.

Érdekes dolgokat produkál az élet- ugyanis egy útelágazáshoz ért. Itt állt egy köhid az egyik út Kerékteleki felé a másik Ászár felé vezetett. A család úgy mesélte mindig, hogy Rumi János hosszan elgondolkodott merre is menjen tovább. Tudja az ég, hogy miért, de végül Ászár felé vette az útját. Ha akkor Ő másképp dönt lehet, hogy mi az ükunokái, akik összegyűjtöttük ezt a néhány adatot meg sem születünk.....Valószínű. Mindenesetre Rumi János Ászár felé indult el, ahol élt és dolgozott akkor egy kovács család a Varga család. Náluk talált munkát Rumi János. Vargáéknak 11 gyermekük volt 9 lány és 2 fiú. Magától adódott a dolog, hogy a fiatalok felfigyeljenek egymásra, a munkaszerető és ambiciózus János és Vargáék lánya, Márta. 1888 június 3-án össze is házasodtak és

született 3 gyermekük, Rumi Géza, Rumi Ilona és Rumi József. A három gyermek közül egyedül a legfiatalabb Rumi József maradt életben, aki 1893 április 8-án született. Édesanyja, Márta 1912-ben házépítés közben, amikor a vályogot taposta, megfázott és meg is halt. Az özvegyen maradt férj másodszor is megnősült, Márta nővérét Erzsébetet vette el.

A család féltve nevelte felettébb gyenge fizikumú Józsefet, aki tovább vitte apja kovácsmesterségét, bár igazából a földművelés érdekelt jobban. Az első világháborúból visszatérve megnősült 1919.-ben. Feleségül vette Szalai Margitot. 4 gyermekük közül

csupán kettő maradt életben, Rumi János és Rumi József. Az 1923- november 14-én született Rumi János vette át apjától a kovácsmesterséget és lett Ászáron a kovácsmester. Egészen a második

világháború kitöréséig együtt is dolgozott a három generáció: nagypapa, apa és unoka: Rumi János a fia József, és az ifjabb Rumi János. Az idősebbik Rumi János rendkívül kitartó, szakmáját borzasztóan szerető ember volt. A szakma iránti alázatát, precizitását és mesterfokon való űzését az ifjabb Rumi János a nagypapám, nagyapjától örökölte és tanulta meg és minderről mestervizsgát is tett. Hó, fagy, szél, 40 fokos meleg sem keserítette el, hogy a több kilométerre lévő polgári iskolába eljárjon, hiszen abban az időben Kisbér Ászártól legtávolabb eső végén volt az iskola, ahová sem buszt, sem vonat nem járt, így más nem lévén gyalog kellett megtenni a hosszú utat.

Idősebb Rumi János előrelátó ember volt, ezért, hogy családja jövőjét megalapozza, nagy területen vásárolt földeket. Dédnagypapám Rumi József itt dolgozott nagyon szívesen. Édesapja a régi házat úgy építette fel, hogy annak a végében állt a műhely mellette pedig külön patkoló-színt is építette, ami abban az időben egyáltalán nem volt jellemző. Abban is egyedülálló volt, hogy egyszerre 3 ló is elfért benne, a tűzből pedig két oldalról is lehetett egyszerre dolgozni.

Ebben az időszakban még létezett az 1853-ban Kisbéren az állam által megalapított világhírű ménés. Eredetileg Batthyány Kázmér gróf kisbéri birtokán már 1829-ben tenyésztett angol telivéreket birtokának elkobzása után Ferenc József hagyta jóvá a birtok megalapítását.

A környéken az akkori uradalmak kis és közép-birtokokon mindenhol tartottak lovakat. 1896-ban Ászáron herceg Schwarzenberg Alajos tenyésztett telivér lovakat, amely sikeres is volt mivel külföldön is vásároltak innen lovakat, egészen a herceg 1937-ben bekövetkezett haláláig.

A ménés és az uradalmi birtokok nagyon sok mindenkinek adtak munkát, köztük a patkolókovácsoknak is.

A háború kitörése után a nagypapámat is elvitték katonának, a fogságot is megjárta, ahol a szakmájában megbecsült munkát végzett, melyeket az utókor is megcsodálhat: a Kölni dóm felújítása során az ajtóvasalatot és a kilincset is ő készítette. A fogságból 1946-ban tért haza és 1948-ban nősült meg. Feleségül vette Riez Ilonát majd született két lányuk, Katalin és Ilona. Odahaza maszek-ként dolgozott, de a kulák rendszer ideje alatt megélhetés után kellett néznie, hogy eltartsa a családját. Az erdészethez került, ahol 1956-ig dolgozott, majd vissza ment a családi vállalkozásba egészen 1959-ig amikor is megalakult az Ászári Aranykalász Termelő Szövetkezet. Kezdetekkor, külön kovácsműhellyel nem rendelkezett a Termelő Szövetkezet, ezért a már említett egyedi kialakítású családi műhely látta el ezt a funkciót.

A nagypapámat az én kisgyermekkoromban az 1970-es években is

úgy emlegették, hogy a „Rumikovács”. Borzasztóan büszke voltam a nagyapámra aki patkoló-kovács mesterként csodaszép ajtóvasalatokat, pántokat készített, javított kéziszerszámot, hordót, szőlőprést, darálót, bálázót, rendsordrót, az ászári pincészet palackozóját, kocsikereket, és patkolt lovat, szamarat.

Mindig azt, mondta: „ egy jó kovácsnak mindhez értenie kell és haladnia kell a fejlődéssel”. Ez sokszor eszembe jut, főleg manapság, amikor a kovácsoltvas kerítések és díszítőelemek hungarikumnak számítanak, méregdrága pénzeket fizetnek az emberek egy egyedi készítésű virágtartóért, dísztárgyakért. Odahaza amikor megöntözzük

a virágtartón a növényeket, vagy kinyitjuk a

garázskaput minden az ő keze munkát dicséri. Sőt a mai iskolások, akik minden vasárnap templomba járnak, sajnos már nem is tudják, nem is tudhatják, ki volt az a „János-bátyám” aki a zászlótartókat, a rácsos-kaput annak a feliratait,

a templom kilincsét, sőt a temetőkapu kilincsét és vasalását is készítette. Haláláig ő volt az ászári római katolikus templom harangjainak doktora is. Olyan kezűgyessége és fantáziája volt, hogy mindezek amiket az imént felsoroltam lehetővé teszik, hogy ez a csodaszép munka túlélje az évszázadok viharát is.

Sokan direkt őmiatta jöttek Ászárra lovat patkoltatni. Kovácsműhelyében minden szerszám és eszköz precíz rendben állt. Egy alkalommal egészen pontosan 1983-ban az Ászári Általános Iskola akkori 3. osztályos tanulói is megtekintették a műhelyét, amikor az iskolában a kovácsműhelyről tanultak.

Rumi János az Ászári Aranykalász nyugdíjba 1986-ban. Mesterségét folytatta, műhelye ma már sajnos nem örökség él, a mesterséget, amely az

Mgtsz-ból ment nyugdíjazása után áll. De a családi általunk fellelhető

adatok szerint a XIX. század második feléig nyúlik vissza. Unokaöccse (Rumi József fia) Rumi László vette át. Aki jó tanítványnak bizonyult, és nagy arányban örökölte is a tehetséget és a mesterség iránti szeretetet, hiszen a szakma ifjú mestereként végezte el az iskolát és a nagypapám nagyon büszke volt rá.

A „Rumikovácsok három generációja”

Mészáros Katalin és Zsuzsa